

XXVI. TÜRK KLİNİK MİKROBİYOLOJİ VE İNFEKSİYON HASTALIKLARI KONGRESİ BİLİMSEL PROGRAMI
29 NİSAN - 3 MAYIS 2026 - ROYAL SEGİNUS HOTEL, LARA/ANTALYA

Akut Bakteriyel Menenjit Yönetimi

**Santral Sinir Sistemi İnfeksiyonlarında
Güncellemeler**

3 Mayıs 2026

Doç Dr Heval Can Bilek

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi
Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji

Küresel Yük ve Büyüklük

~2.5 milyon menenjit vakası, ~240.000 ölüm

Mortalite yüksek-orta gelirli ülkelerde %10-15,
düşük gelirli ülkelerde %30-50; kalıcı sekeller %20

COVID-19 pandemisi sırasında ABM insidansı geçici
düştü; 2022-2023'te yeniden yükseliş gözlemlendi

Public health alert issued
as a case is confirmed
at a second university

MENINGITIS OUTBREAK

SECOND UNI CONFIRMS MENINGITIS CASE

Good
Morning
Britain

Önemli gelişmeler

WHO: Bakteriyel menenjit kılavuzunu yayınlaması (2025)

Moleküler tanı sistemleri

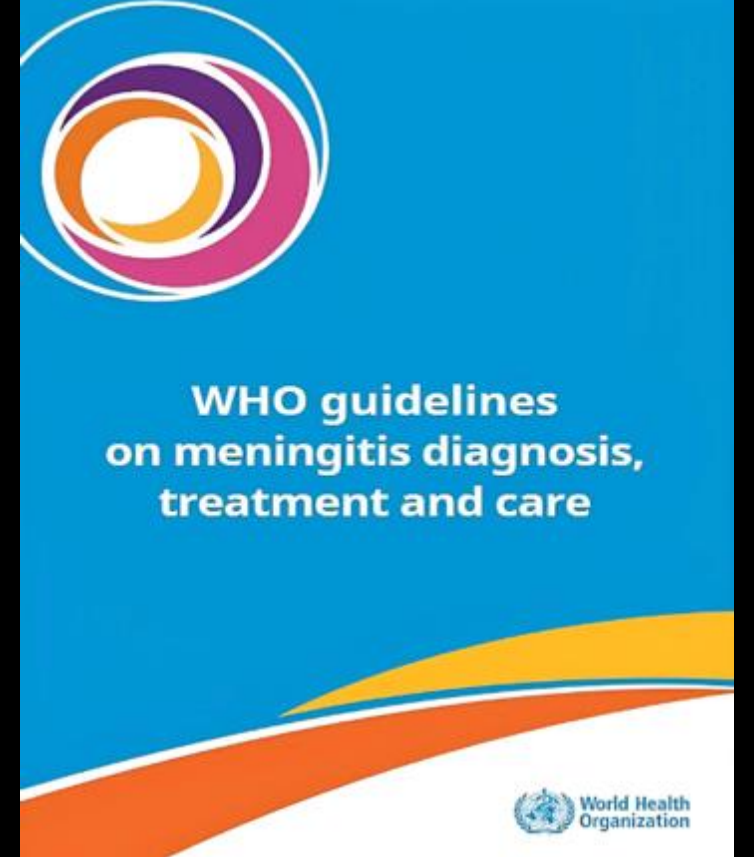
Aşılama alanında gelişmeler

Kılavuzun önemi:

Düşük ve orta gelirli ülkelerde mortaliteyi azaltmayı hedefleyen global bir çerçeve oluşturdu.

Menenjitin hızlı tanısı, zamanında antibiyotik başlanması, **ayrıntılı destek tedavisi ve uzun dönem sekellerin yönetimi için kanıta dayalı standart yaklaşım** oluşturdu.

“Defeating Meningitis by 2030” yol haritasının önemli bir bileşeni haline geldi.

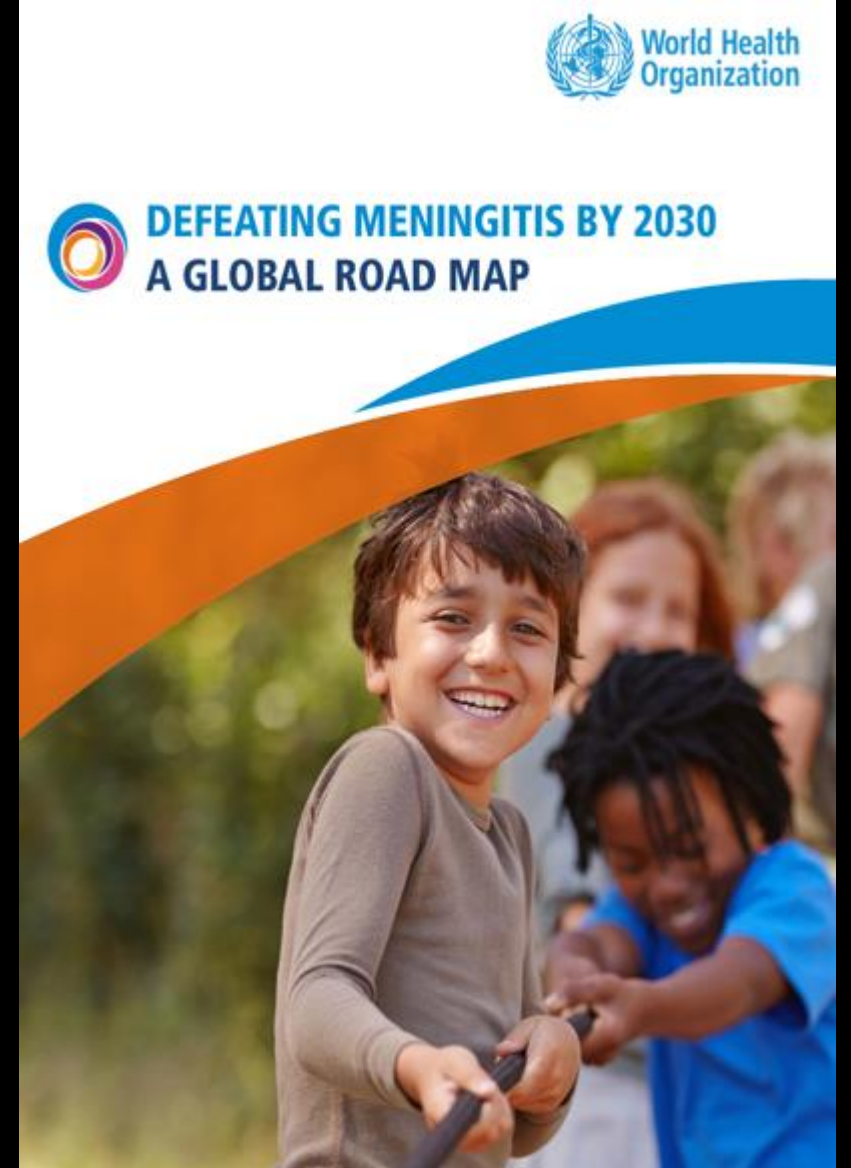

Defeating Meningitis by 2030

Bakteriyel menenjit epidemilerini ortadan kaldırmak

Aşı ile önlenabilir bakteriyel menenjit vakalarını %50, menenjite bağlı ölümleri %70 azaltmak

Menenjit sonrası sekelleri azaltmak ve bakım süreçlerini iyileştirmek

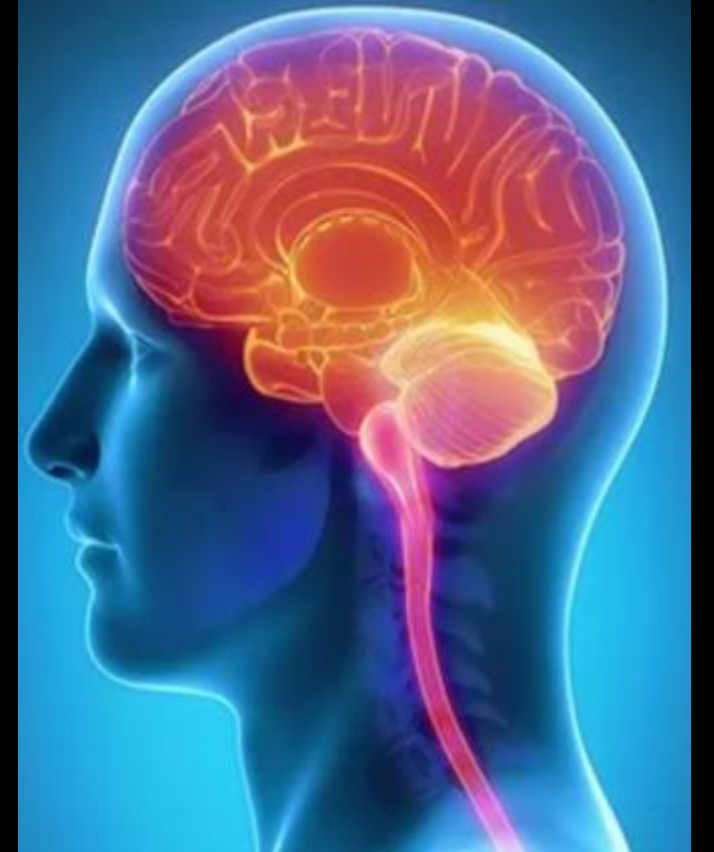

Akut Bakteriyel Meningenjit

Beyin ve spinal kord leptomeninkslerinin (pia ve araknoid mater), bakteriyel inflamasyonu

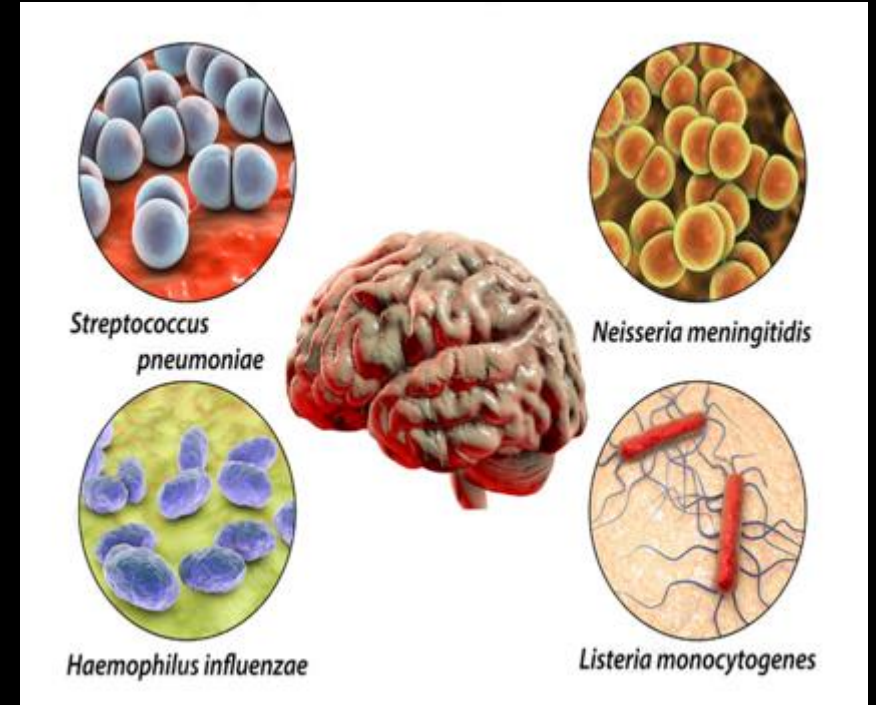
Akut (genellikle <72 saat)

Hastaların yaklaşık yarısı hastalığın başlamasından 24 saat geçmeden başvuruyor.

Etken Dağılım (Dünya Geneli)

Etken	Ortalama (Erişkinlerde)	Özellik
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	%60–68	En sık etken (dünyada ve Türkiye’de).
<i>Neisseria meningitidis</i>	%11–20	İkinci en sık. Serogrup W135 ve B özellikle Türkiye’de baskın. >50 yaş ve immüno-kompromize hastalarda belirgin artar (%15–20’ye çıkabilir).
<i>Listeria monocytogenes</i>	%5–10	Hib aşısı sonrası ciddi azalma; non-tip b suşlar artıyor.
<i>Haemophilus influenzae</i>	%3–5	Nozokomiyal, travma, nöroşirürji öyküsü olanlarda artar.
Diğer (gram-negatif basiller, <i>S. aureus</i> , <i>S. agalactiae</i> vb.)	%5–10	

Klinik Bulgular Klasik Triad ve Sıklıkları

Şiddetli baş ağrısı (%84),

38°C'nin üzerinde ateş (%74),

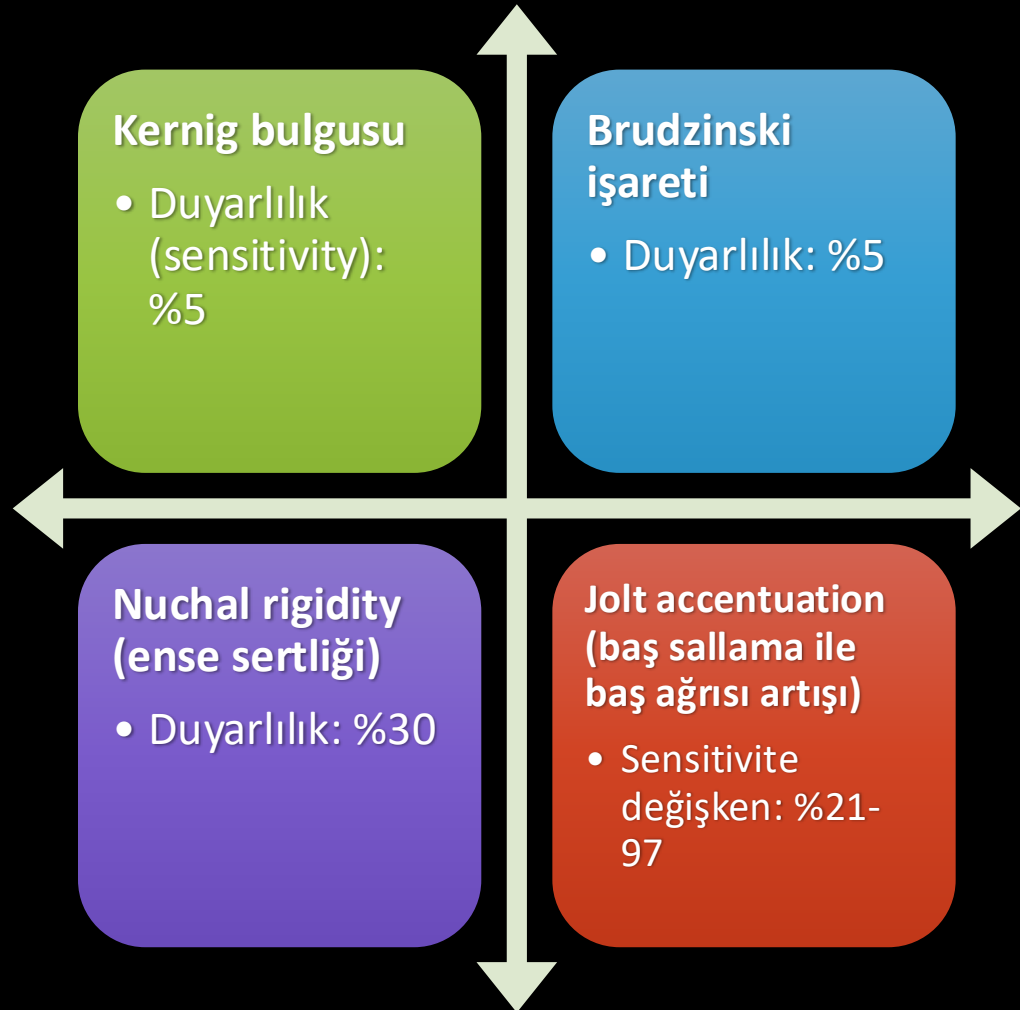
Ense sertliği (%74),

Glasgow Koma Skalası'nda <14 (%71)

%44

%95'inde, dört
semptomdan
en az ikisi var

Meningeal İrritasyon Testleri ve Sınırlılıkları

Bu klasik meningeal irritasyon bulguları tanıyı ne doğrular ne de dışlar !

Acil Laboratuvar

TEST / PARAMETRE	KLİNİK ÖNEM
Kan Kültürü (2 set)	%50–90'ında pozitif; LP mümkün olmadığında tek etken izolasyon yöntemi
Tam Kan Sayımı	Lökositoz: $>12.000/mm^3$ genellikle nötrofil baskın — bakteriyel enfeksiyon destekler Lökopeni (<4.000): Şiddetli sepsis / immüno Kompromize durumu işaret eder
Trombosit Sayımı	LP eşiği: $<50.000/mm^3$ → LP kontrendike Prognostik: Trombositopeni + lökopeni → en kötü prognostik kombinasyon
Serum Glukoz	BOS/kan glukoz oranı <0.4 → bakteriyel menenjit için güçlü destekleyici
Serum Elektrolitleri (Na, K, Cl, HCO₃, Ca, Mg)	Hiponatremi: ABM'nin en sık metabolik komplikasyonu; beyin ödemi ve nöbet riskini artırır Metabolik asidoz: Sepsis/şok komponentini yansıtır; yoğun bakım endikasyonunu destekler
Böbrek Fonksiyon Testleri (BUN, Kreatinin, eGFR)	İlaç dozlaması: Vankomisin, penisillin, sefotaksim dozları renal fonksiyona göre ayarlanır Sepsis-AKI: Meningokokkal sepsis; akut böbrek hasarı erken dönemde gelişebilir
Kan Gazı (Arteriyel / Venöz) (pH, PaO₂, PaCO₂, Laktat)	Laktat: >2 mmol/L: doku hipoperfüzyonu; >4 mmol/L: sepsis şoku kriterleri Respiratuar yetmezlik: GKS <8 veya desatürasyon → entübasyon endikasyonu, YBÜ transfer
PT / INR ve aPTT	LP güvenliği: PT/INR >1.5 veya aPTT $>1.5 \times$ normalin üzerinde → LP kontrendike DİK erken evre: Peteşi/purpura ile birlikte PT uzaması DİK'i destekler

BT Endikasyonları ve LP Zamanlaması

LP kontrendike olmadığı sürece, menenjit şüphesi olan her hastada yapılmalı

Beyin bilgisayar tomografisi rutin önerilmez

BT endikasyonları

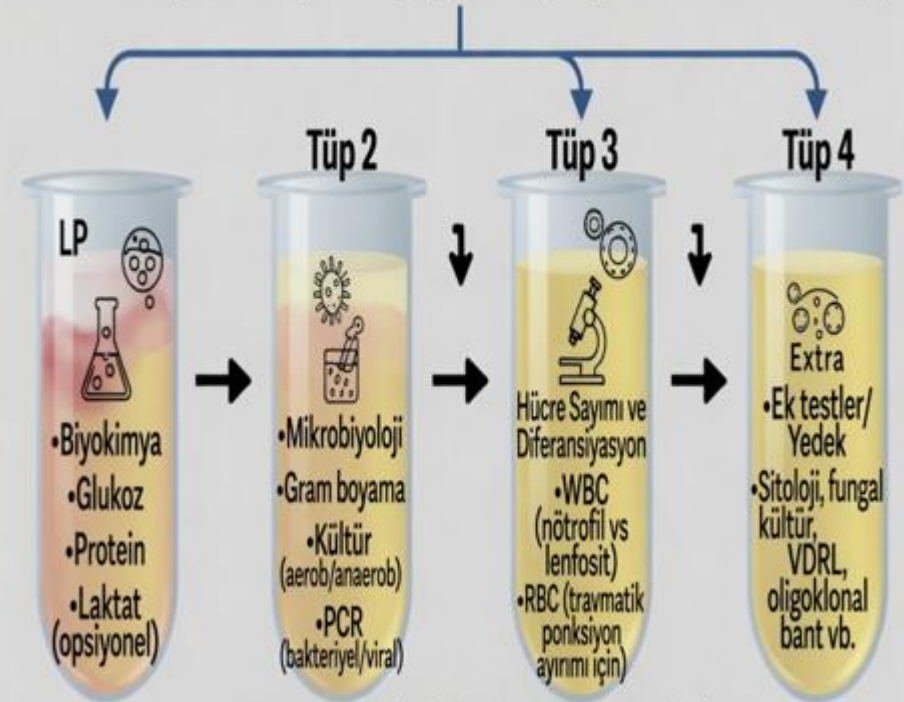
- Glasgow Koma Skoru 10'un altında
- Fokal nörolojik bulgular
- Kranial sinir bozuklukları
- Papilödem
- Yeni başlayan nöbetler (yetişkinlerde)
- Şiddetli immün yetmezlik

Beyin omurilik sıvısı analizi

Parametre	Normal	Akut Bakteriyel Menenjit
Açılış basıncı	80-200 mm H ₂ O	↑↑ 200-500 mm H ₂ O
Makroskobik görünüm	Berrak, renksiz	Bulanık, pürülan, sarımtırak
Lökosit sayısı	<5 hücre/μL	↑↑ 1.000-10.000/μL (bazen >50.000)
Hücre tipi	Lenfosit baskın	Nötrofil baskın >%80 nötrofil
Glikoz	45-80 mg/dL	↓↓ <45 mg/dL (sıklıkla <20 mg/dL)
BOS/kan glikoz oranı	0,5-0,8	↓↓ <0,4 Tanısal eşik
Protein	<45 mg/dL	↑↑ 100-500 mg/dL (bazen >1000 mg/dL)
Laktat	<2 mmol/L	↑↑ >3,5 mmol/L Duyarlılık %94
Gram boyama	Negatif	Pozitif %60-90 (tedavisiz vakada)
Kültür	Steril	Pozitif %70-85 Altın standart

Lomber Ponksiyon Sırasında BOS (CSF) Örnek Alma Sırası

Standart Protokol (Akut Bakteriyel Menenjit Şüphesinde) - Tüp Sıralamasına Göre Test Dağılımı

Her tüpe =1-2 mL (mikrobiyoloji için =2-3 mL ideal)

Kültür

BOS kültürü ve
ADT, bakteriyel
patojenlerin
tanımlanmasında
hâlâ **altın standart**

Moleküler testler

BOS'ta ilgili patojenlere yönelik PCR tabanlı moleküler testler tamamlayıcı olarak önerilmektedir

VIRUSES	BACTERIA	YEAST
<ul style="list-style-type: none"> • Cytomegalovirus (CMV) • Enterovirus (EV) • Herpes simplex virus 1 (HSV-1) • Herpes simplex virus 2 (HSV-2) • Human herpesvirus 6 (HHV-6) • Human parechovirus (HPeV) • Varicella zoster virus (VZV)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Escherichia coli</i> K1 • <i>Haemophilus influenzae</i> • <i>Listeria monocytogenes</i> • <i>Neisseria meningitidis</i> • <i>Streptococcus agalactiae</i> • <i>Streptococcus pneumoniae</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Cryptococcus (C. neoformans/C. gattii)</i>

PCR, BOS kültürü ve antibiyotik duyarlılık testinin yerine geçmez.

Moleküler testler

Amplikon Dizileme (genellikle 16S rRNA amplicon sequencing):

Sadece bakterilere özgü tek bir gen bölgesi (16S rRNA) hedef alınır ve amplifiye edilerek, okunur.
“Panbakteriyel” bir taramadır.
Canlı bakteri aranmaz, DNA’sı yeterlidir.

Metagenomik Next-Generation Sequencing (mNGS):

Hipotez-free yöntemdir. BOS’taki tüm DNA/RNA (insan + bakteri + virüs + mantar + parazit) rastgele okunur.
Bilgisayar dizileri taranır.
En geniş spektrumlu yöntemdir.

Antijen tarama testleri

Lateks aglütinasyon / Lateral flow = ikinci basamak veya kaynak kısıtlı ayarlar için “destekleyici”

Genellikle potansiyel etken patojenlerin bir alt grubu için 20–30 dakika içinde sonuç verir.

Kesin tanı koymak için, kültür veya moleküler testlerle doğrulanmalıdır.

ALTIN KURAL

“1 saatlik zaman aralığı”, ampirik antibiyotik tedavisini başlatmak için altın zaman aralığı

Antibiyotik asla BT veya LP için ertelenmez

BT endikasyonu varsa: Kan kültürü al → Dekametazon ver → Antibiyotik başla → BT çek → BT normale LP yap.

Bu sıralamanın herhangi bir adımını geciktirmek mortaliteyi artırır.

Glukokortikoidlerin rolü

WHO (2025)

Genel yaklaşım	Şüpheli akut BM'de önerilir (non-epidemik)
Zamanlama	İlk antibiyotik dozu ile; gecikmeyle fayda azalır
Doz (erişkin)	Deksametazon 0.15 mg/kg IV × 4/gün Eşdeğer hidrokortizon/metilprednizolon kabul edilebilir
Süre	Maks. 4 gün
Devam / kesilme	CSF bakteriyel menenjitte uyumlu değilse → kesilir CSF bakteriyel uyumlu ise → maks. 4 gün devam CSF uyumlu + <i>S. pneumoniae</i> veya <i>H. influenzae</i> type b doğrulanırsa → maks. 4 gün devam

Antibiyotik rejimi

Antimikrobiyal tedavi, hastanın yaşı ve altta yatan komorbid hastalıklara göre en olası bakteriye yönelik olmalıdır.

Antibiyotik rejimi

Standart yetişkin

18–60 yaş, immün yetkin	S. pneumoniae, N. meningitidis	Seftriakson 2 g IV q12s ± Vankomisin 8 ila 12 saatte bir 15 ila 20 mg/kg IV (Seftriaksona orta düzeyde veya dirençli pnömokok görülme sıklığı > %1 ise)	WHO 2025 Güçlü IDSA A-I ESCMID A-II
-------------------------	---	--	---

Listeria riski olan /İmmünsüprese hasta

ABD, Avrupa kılavuzları: tüm ≥50 yaş hastalar .	Listeria	Seftriakson 2 g IV q12s ± Vankomisin (direnç varsa)	WHO 2025 Güçlü
WHO: ≥60 yaş veya hamilelik, immün yetmezlik, DM, son dönem böbrek/KC hastalığı, alkol kullanımı İmmün yetmezlik	monocytogenes + standart patojenler	Ampisilin 2 g IV q4s Zorunlu ek Penisilin alerjisinde ampisilin yerine: TMP-SMX 15–20 mg/kg/gün IV (bölünmüş doz)	IDSA A-III ESCMID B-III

Antibiyotik rejimi

Streptococcus pneumoniae

Penisiline duyarlı MİK ≤0.06 µg/mL	Penisilin G Birinci seçenek 18–24 milyon Ü/gün IV — 4-6 saatte bir bölünmüş doz veya Ampisilin 2 g IV q4s veya Amoksisilin 2 g IV q4s	10–14 gün	IDSA A-I ESCMID A-II WHO 2025
Penisiline dirençli MİK ≥0.12 µg/mL	Seftriakson 2 g IV q12s veya Sefotaksim 2 g IV q4-6s Birinci seçenek	10–14 gün	IDSA A-I ESCMID A-II
Sefalosporine dirençli MİK ≥1 µg/mL	Kombinasyon zorunlu Seçenek 1: Vankomisin + Seftriakson/Sefotaksim Tercih edilen Seçenek 2: Vankomisin + Rifampisin 600 mg/gün IV/PO Seçenek 3: Rifampisin + Seftriakson/Sefotaksim TB yükü yüksek ülkelerde: Rifampisin yerine önce vankomisin tercih edilmeli	10–14 gün	IDSA A-III ESCMID B-II WHO 2025

Neisseria meningitidis

Penisiline duyarlı MİK ≤0.1 µg/mL	Penisilin G 18–24 milyon Ü/gün IV veya Ampisilin / Amoksisilin	5–7 gün	IDSA A-I ESCMID A-II
Penisiline dirençli MİK ≥0.1 µg/mL	Seftriakson 2 g IV q12s (Tercih edilen) veya Sefotaksim 2 g IV q4-6s	5–7 gün	IDSA A-I WHO 2025

Listeria monocytogenes

	Ampisilin 2 g IV q4s (Birinci seçenek) veya Amoksisilin 2 g IV q4s TMP-SMX penisilin alerjisinde alternatif (15–20 mg/kg/gün IV) Meropenem ikinci seçenek olarak kullanılabilir	≥21 gün	IDSA A-III WHO 2025 ESCMID B-III
--	--	---------	--

İzlem ve erken Değerlendirme

ADJUVAN TEDAVİ

Parasetamol	Profilaktik rutin antipiretik önerilmez.
-------------	--

İNTRAKRANİYAL BASINÇ (İKB) YÖNETİMİ

Baş yükseltme / pozisyon	Hasta başı 30–45° yükseltilmelidir. Bu manevra venöz dönüşü artırarak İKB'yi azaltır.
--------------------------	---

Sıvı yönetimi	Normovolemi hedeflenmeli; hem sıvı kısıtlamasından hem de aşırı sıvı yüklenmesinden kaçınılmalıdır.
---------------	---

DESTEKLEYİCİ BAKIM

Yoğun bakım / yakın izlem	Bilinç bozukluğu (GKS <14), fokal nörolojik defisit, nöbet, hemodinamik instabilite veya solunum yetmezliği varlığında hasta YBÜ'ye alınmalıdır.
---------------------------	--

Nöbet yönetimi	Profilaktik antiepileptik rutin önerilmez.
----------------	--

Glisemik kontrol	Hiperglisemiden kaçınılmalıdır (hedef: 140–180 mg/dL).
------------------	--

Tromboprofilaksi	Erken dönemde hareketliliği kısıtlanan hastalarda venöz tromboembolizm profilaksisi (DMAH ± mekanik yöntemler) önerilir.
------------------	--

Sekellerin Yönetimi

Tüm hastalarda taburculuk öncesinde veya taburculuk sonrası 4–6 hafta içinde nörolojik, bilişsel, işitsel ve psikiyatrik değerlendirme yapılmalı;

İzlem planı yazılı olarak belirlenmeli ve hasta/aile ile paylaşılmalıdır.

Odyolojik değerlendirme

	İlk Değerlendirme	Kontrol / Takip	İlgili Branş
Tüm hastalarda taburculuk öncesinde veya en geç 4 hafta içinde yaşa uygun standart odyolojik değerlendirme yapılmalıdır	≤ 4 hafta	3. ay, 12. ay (gereğinde daha sık)	KBB / Odyoloji

Bilişsel / nöropsikiyatrik tarama

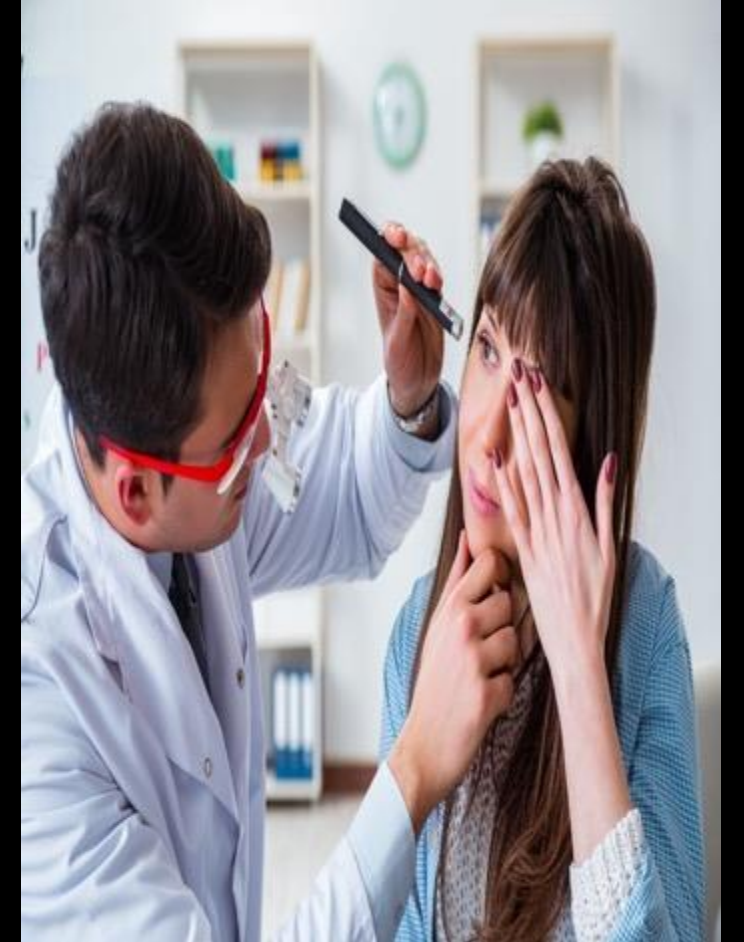
	İlk Değerlendirme	Kontrol / Takip	İlgili Branş
Taburculuk öncesi veya erken taburculuk döneminde bilişsel durum, davranış değişiklikleri, dikkat, bellek, yürütücü işlevler, çocuklarda gelişimsel basamaklar değerlendirilmelidir.	Taburculuk öncesi / $\leq 4-6$ hafta	3-6. ay, 12. ay (özellikle çocuklarda)	Nöroloji / Çocuk Nörolojisi $\pm$ Psikiyatri

Fokal / global nörolojik defisitler

	İlk Değerlendirme	Kontrol / Takip	İlgili Branş
<p>Kraniyal sinir defisitleri, motor–duyusal kayıplar, denge ve koordinasyon bozuklukları açısından detaylı nörolojik muayene yapılmalıdır.</p> <p>Defisitler erken dönemde saptanabileceği gibi, sekonder iskemik hasara bağlı olarak geç dönemde de ortaya çıkabilir.</p>	<p>Taburculuk öncesi</p>	<p>3. ay, 6–12. ay</p>	<p>Nöroloji / Fizik Tedavi</p>

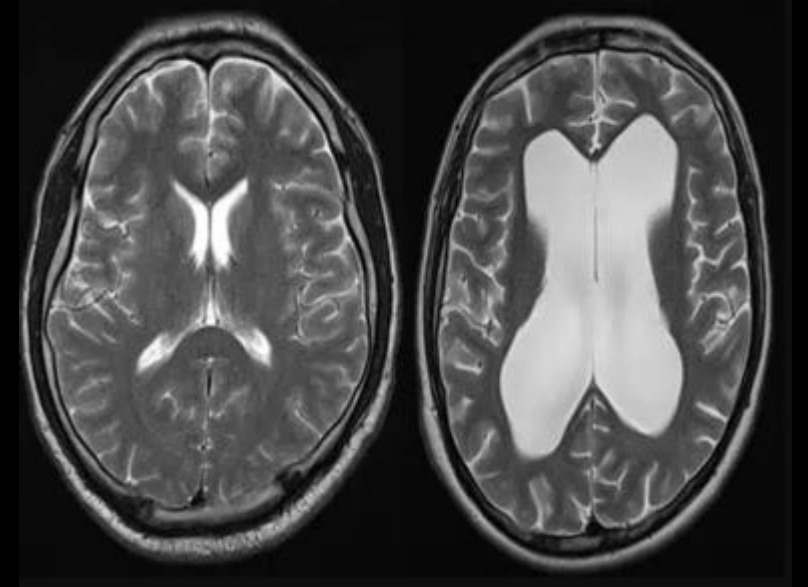
Epilepsi / geç nöbet riski

	İlk Değerlendirme	Kontrol / Takip	İlgili Branş
Akut dönemde nöbet geçiren, kortikal tutulum, infarkt veya pnömokok menenjitisi olan hastalarda geç epilepsi riski yüksektir.	Taburculuk ncesi klinik risk deęerlendirmesi	3. ay, klinik gereksinime göre	Nöroloji

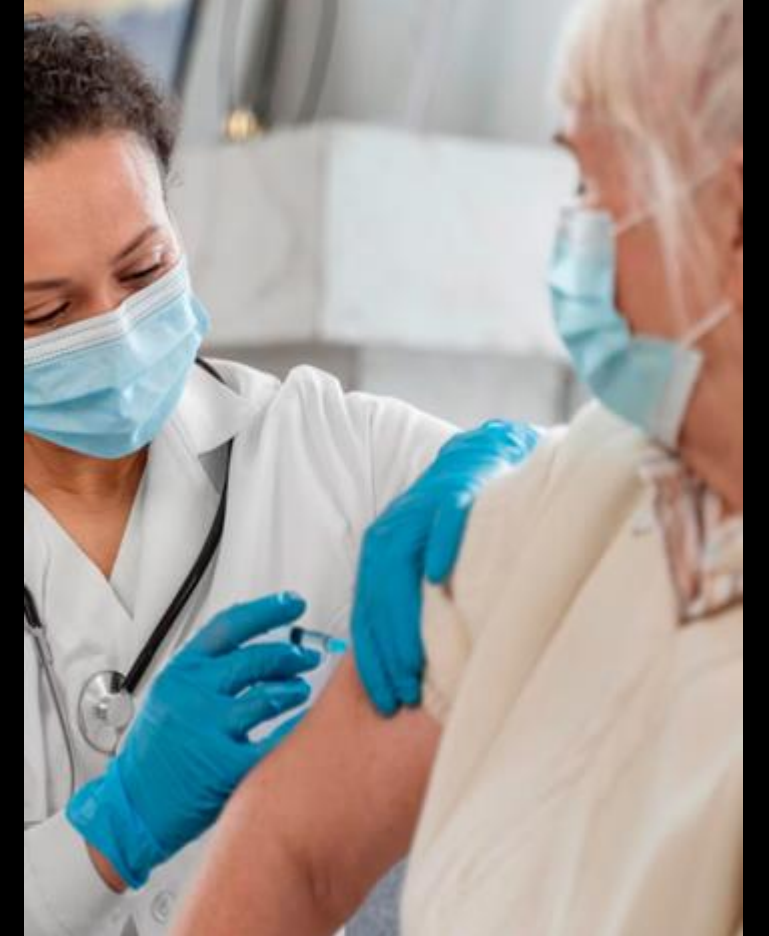
Hidrocefali / yapısal beyin sekelleri

	İlk Değerlendirme	Kontrol / Takip	İlgili Branş
Klinik olarak baş ağrısı, bilinç değişikliği, papilödem veya fokal bulgu varlığında beyin görüntüleme yapılmalıdır.	Klinik endikasyon varlığında	Bulgulara göre	Nöroloji / Beyin Cerrahisi

Aşılama durumu ve risk temelli aşılama

	İlk Değerlendirme	Kontrol / Takip	İlgili Branş
<p>Menenjit geçirmek bağışıklık yerine koymaz.</p> <p>Etkene göre eksik veya endikasyonu olan aşılar tamamlanmalıdır.</p> <p>Rekürrens riski, aspleni, immün yetmezlik veya BOS kaçağı varlığında özel risk temelli aşılama planlanır.</p>	<p>Taburculuk öncesi / $\leq 4-6$ hafta</p>	<p>Ulusal aşı takvimine göre</p>	<p>Enfeksiyon / Çocuk Sağlığı / Aile Hekimliği</p>

Aşılama Alanındaki En Önemli Gelişmeler

Pnömonokok Aşısı

- PCV20 (2021) ve PCV21 (2024) erişkin kullanımına girdi.
- PCV13'e ek 7–8 serotip → invaziv pnömonokok menenjitisiyle güçlü ilişkili serotipleri kapsıyor.
- Tek doz stratejisi: PCV20 / PCV21 → PPSV23 ihtiyacını ortadan kaldırdı.

Grup B Streptokok (GBS) Aşısı

- Maternal GBS aşıları Phase 3'te; ilk lisans 2026'da bekleniyor (WHO 2030 hedefi).
- → Neonatal ve infant GBS menenjitini önlemede devrim niteliğinde (henüz rutin kullanımda değil).

Aşılama Alanındaki En Önemli Gelişmeler

Meningokok Aşısı

Pentavalent MenABCWY Aşıları:

- 2023: Pfizer Penbraya (ilk pentavalent) onaylandı ve ACIP önerildi.
- 2025: GSK Penmenvy (ikinci pentavalent) onaylandı (Şubat 2025) ve ACIP önerisi (Nisan 2025).

→ Tek doz ile 5 serogrup (A,B,C,W,Y) koruması; ayrı MenACWY + MenB yerine kullanılabilir, aşılama kolaylaştı.

Men5CV (A,C,W,Y,X):

- Özellikle Afrika meningit kuşağında salgınlara yol açan 5 ana serogrup; serogrup X'e karşı koruma sağlayan ilk ve tek aşıdır → Epidemik menenjit ortadan kaldırma potansiyeli en yüksek gelişme.

Maruziyet sonrası profilaksi

N. meningitidis	<p>Index vakanın semptom başlangıcından 7 gün öncesi ile uygun antibiyotik tedavisinin başlamasından 24 saat sonrası arasındaki dönem.</p> <p>Uzun süreli yakın mesafeli temas (<1 metre mesafede uzun süreli maruziyet):</p> <p>Hane halkı (aynı evde yaşayanlar)</p> <p>Aynı odada uzun süre birlikte kalanlar (örn. yurt, askeri birlik, uzun uçak yolculuğu >8 saat aynı koltuk komşusu)</p> <p>Oral sekresyona direkt maruziyet:</p> <p>Öpüşme, Ağızdan ağıza resüsitasyon</p> <p>Entübasyon veya nazotrakeal aspirasyon sırasında korunmasız temas</p>	<p>Siprofloksasin 500 mg PO tek doz veya Seftriakson 250 mg IM tek doz</p> <p>Alternatif (erişkin) Rifampisin 600 mg PO günde 2x, 2 gün</p> <p>Gebelikte tercih Seftriakson 250 mg IM tek doz</p>	<p>≤ 24 saat</p> <p>İdeal: ilk 24 saat.</p> <p>10 günden sonra etkinlik tartışmalı.</p>
-----------------	--	--	---

Son sözler

Defeating meningitis by 2030

Uygun şekilde yapılandırılmış hastanın yaşam kalitesini devam ettirmeye yönelik nörolojik–odyolojik–bilişsel süreci kapsayan uygun bir izlem planı ile tamamlanır.